

S. doctor ibidem ait, Salomonem post peccata adhuc *peccatores*, seu a Deo inspiratum fuisse, implicitè assentit, illum penitentiam egisse. Id enim de scipio Salomon in L. Proverb. cap. 24, v. 52, quem post lapsum suum scriptis, testatur, dicens: *Postea ego egi penitentiam*. Unde, dum idem S. Augustinus, L. 17 de Civ., cap. 20, de Salomon ait: *Hic bonus initus, malos exitus habuit*, tantum videtur velle dicere, quod post bona initia senex in vita lapsus sit; quod innocentibus libido, religione perfida, sacrilegiorum successerit. Plura locus ille M. Aurelii non desiderat, nihilque cogit, ex his ipsam ultimam vitam lineatum interpretari; sicut sicut similia S. Isidori mox pari modo interpretabimur. S. Chrysostomus vero, serm. de Penitentia, solum ait: *Salomon nesciens penitentiam, perdidit gratiam*, nimirum quandiu penitentiam nescivit; non aut, quod semper nescivit. Similiter S. Isidorus L. de vita et morte Sanctorum, c. 34, de Salomon tantum ait: *Cujus principia bona fierunt, nonvisima autem malum*; nam post miram virtutem gloriam, amore depravatus femineo, et acceptam sapientiam perdidi, et in profunda idolatria: flenda ruinam demersit; et neippe eum peccavit; non enim punitus salvatus est. Tandem Patribus vel dubius, vel pauci opono PP. plurimi claros, et ipsa Scriptura effata, supra, num. 52, pro assertanda Salomonis penitentia et aeterna salute allegata. Alios Patrum textus apparenter nobis contrarios explicit et solvit Lorinus loco mox citando.

Argum. III. Saltem peccata Salomonis sunt certa, penitentia est dubia; ergo hinc non debet astridit. Resp.: Quamvis nondum sit de fide altera salus Salomonis, quia id Ecclesia hominum definit, nec tam facile definitur videatur, ob varias sententias Catholiconrum de authentia textos graci audeo incorripit, de perseverantia Salomonis in penitentia usq; ad mortem, etc.; nobis tamen ob rationes alias penitentia Salomonis est verisimilior. Hanc enim si non certa, saltem probabiliorum nobis facta tum S. Scriptura, tum communior Patronum et aliorum scriptorum catholiconrum, quibus hic addit S. Bachiarium, S. Augustino coevum, qui dubium in objectione propositum solvit (1) his verbis: *Salomon illi mirabilis, qui vinculis iustis illaqueatus etiam sacrilegi erroris se posuit*; qui per Prophetam culpam erroris agnoscit, nunquid misericordia celestis extorris fuit? ut forsan dicas: *Nunquam in canone eum loqui penitusse, neque misericordiam consequentur?* Audi ergo, frater: ponentia eius, que non inscribunt publicis legibus, fortasse a Deo acceptabiliori judicatur, qui non ad faciem populi, sed in secreto conscientia teste Deo penituit. Veniam autem consequent esse agnoscimus. Iustitia huic S. Bachiarum testimonio addo aliud, quod in antiquissimis et superiori domini seculo crux Gratianum libris plumbeis (2) de Salomonis penitentia.

(1) Epist. ad Iannarium de recip. lapsis, in Biblioth. PP. Colonensi, t. 5.

(2) Libros hos plumbos, a Granatensi archiepiscopo Pedro de Castro inter mons Granatensis cuniculos

tia legitur his verbis idiomatico arabico vetustissimo exaratis:

Ghababhi dantabhi biciun xaddan.

(Et levit scelus sum fluctu vehementi:)

Lahu guaghafra guaniata amian minnun.

Denique qui plus de Salomonis penitentia et aeterna salutem legere cupit, consulat praeferre alias Lorinum (1) et Ignat. Weitenaer (2), ubi Patres aliquos auctores pro vel contra aeternam Salomonis salutem pugnant, singulare accusatione citatos inventi.

57. Quares LI: *Quoniodò explicetur illud* (3 Reg. 13, 5): *David fecit rectum in oculis Domini, et non declinavit ab omnibus que praecepit ei, cunctis dominis vita sue, excepto sermone Uriæ Hethie;* cum tamen consilium, eum sapientia peccasse, nimirum inumerando populum, 2 Reg. c. 24; 2º decernendo occidere Nabal, 1 Reg. 25, 34; 3º Miphilebosit innocenti mediam partem facultatim admindo, 2 Reg. c. 19, 29; 4º tantu crudelitate seviendo in Ammonitas, ut super prostratos circunmagaret ferrata carpente, et cui et cultris et ferris miseros dilabaret, 2 Reg. 13, c. 17. — Resp.: Quamvis haec res sit explicatu difficultis, in qua laborabant plurimum interpretes, huiusmeni feruunt omnes eis inclinati, ut putent, Davidem a Scriptura loc. et, dici in uno tantum casu Uriæ peccasse, quia hoc peccatum fuli patens et horne, quamvis vera illius comparatione exigua, sive genii illorum, sive duratione, seu alias circumstantias species. Nam vel non erant mortalia, saltem in aestimatione luminum, sed honesto aliisque praetexto, vel virtutis saltem apparentis velamine tecta (5), vel mox iterum retractata (4), aut plurimis benevolentibus velut obliterata et disperita (5). E contrario adulterium etate sua inventos, plurimi facit Joannes Pineda in Salomon prævio lib. 8, cap. 1, num. 73; ubi argumentum ex iis peccata *fornicinum*, et velut Calophonium auxilium Salomonis saluti et defensioni esse ait. Porro iam inde a D. Jacobo Apostoli ejusdem sociorum in Hispania conservandum temporibus valentina haec, teste Pineda, scripta creduntur, sermones arabice antedictos.

(1) Cap. 2 Præfationis in Ecclæsiast.

(2) Oratione academicæ, cui titulus: *Salomon cœlesti assertus.* Ed. August. et Frib. Brisig. 1736.

(3) Sic saevia Davidis exercenda in Nabalitas, et exercita in Ammonitas termino justæ vindictæ velatoria; imo vindicta in Ammonitas exercita recipie jusu videri potest, ut quest. 26, ex Calmeto indicavimus. Sic etiam numeratio populi à Davide facta, prædicta religiosi tributu præ templo construendo, vel prætraxit, quod rex robori sui regni scire debeat (vide supra, quest. 52) velari potuit.

(4) Sic David adoracionem Abigail (1 Reg. cap. 22) confessum damnavit, quod voluerit Nahal cum suis occidere, et gratias egit, quod ab illa prohibitus, glandum in vaginam recenteret, et maius referret à cade puras.

(5) In Scriptura sacræ usitatum est, ut si pauca dejet sint magno numero, nihil existimat deinceps. Se quia David multa edidit opera laudabiliora et sanctiora, etiam aliquando peccaverit, quia id fuit perquam rarò, nunquid peccasse traditur; aut, quod idem est, omnes fecisse Dei voluntates, prout legitur Act. 15, 22: *Inveni David filium Jesse, virum secundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas.* Et idem affir-

homicidium in casu Uriæ à Davide commissum fuit peccatum prorsus enorme et manifestum, quod nullo honesto praetextu velari poterat, ac in eo David diuerserat; quia jam natus erat ex adulterio filius, quando à Nathan Propheta rex reprehensus resipuit, et egit penitentiam. Quocirca optimè juxta communem hominum sensum, et Scriptura constitutidinem, excepto casu Uriæ, nuncquam declinasse dicitur David à viis Domini, quia vel modice deflexit, vel statim redit, aut honesto praetextu extera delicta sua texti, eaque insuper plurimis benefactis velut oblitteravit. Que enim ita fuit, vulgus hominum, quibus se Scriptura in modo loquendu hic accommodat, a peccatorum nomine et turpitudine liberat. Vide Sanctum (1), Tirimum (2) aliosque interpres.

Ceterum non omnia, quorum increduli aut alii Davidem insimulans, esse tam gravia peccata, jam supra (5) à nobis ostensum est.

58. Quares LII: *An non sint contradictiones, dum (3 Reg. 13, 14) de rege ait: excelsa autem non abstatit; sed (2 Paralip. 14, 2) commendatur: Subiecta altaria peregrini cultus et excelsa; item, dum (3 Reg. 22, 4) de rege Josaphato dicitur: Verumdam excelsa non abstatit; sed (2 Paralip. 17, 6) de eodem legimus: Cumque sumpsisset cor eius audaciam propria via Domini, etiam excelsa et cor eius et Judæ abstatit?* An excelsa auferre et non auferre non sunt contradictiones? — Resp.: In neutrō horum datur contradictione, nisi duxit autem apparetur. Nam excelsa, quorum in Scriptura fit mentio, duplicit generis fuerit. Alii erant dicta vero Deo altaria in excelsis locis constituta, in quibus ante templi adificationem aliqua sacrificia per indulgentiam populo permissa fuerant (4). Alii excelsi erant idolum cultu destinata. Hec ultima rex Asa abstatuit, non item illa, sibi vires deesse putans, ut et ista subverteret (5). Veretur enim, ne populus, qui excelsa illa, addicito etiam templo, ex austuadine frequenter non omisisti, obsistet, ac ipse quoque ferre cogeretur excelsa idolicata, eò quod ferre nolletus ea quea vero Deo consecrata erant. Eadem est resonatio ad alterum. Nimirum Josaphat non secus ac Asa pater ipsius, cuius pietatem amulatus fuerat, demolitus est excelsa idola dicta, non autem excelsa Deo Israel sacra. Unde cum Scriptura dixisset (6), Josaphat sustulisse excelsa et lucos, postea alio loco (7) subiicit: *Verumdam excelsa, scilicet Deo vero dicata, sed ab eo vetita, non abstatit.*

59. Quares LIII: *An corvi, à quibus Elias, 5 Reg.*

mutus Eccl. cap. 40, v. 4, de Josia et Ezechia, qui licet aliquando peccaverint, id fecere perquam rarò, et immenses benefactis peccatorum surorum nomen et memoriam obliveruntur: *Proter David, et Ezechiam et Josiam, omnes peccatum commiserunt.*

(1) Comment. in 4 Reg. 25, 35, Num. 49, 56.

(2) Comment. in 5 Reg. 15, 3.

(3) Quest. 21, 28, 35 et 34.

(4) Vide Theodoretum, in 5 Reg. quest. 47.

(5) Ibidem, quest. 12.

(6) 2 Paralip. 17, 6.

(7) Ibidem c. 20, v. 53.

17, 7 et 6, pastus est, fuerint veri corvi, vel potius Angeli specie corvorum, aut homines Arabes, vel mercatores? Antequam respondem, observo, Abulensem (1) censere, quid dici possit, fuisse Angelos in specie corvorum apparentes, et cibos Elii afferentes, cum Angeli sint ministri Dei, et ab hoc ordinentur ad ministerium salvationis nostra (2), quamvis hic ipse auctor loc. cit. versimiliter judicet, non fuisse Angelos, sed veros corvos. Alii quidem critici, ut multiplicationem miraculorum evident, teste Cl. Bullet (3), aiunt, vocem hebream בְּנֵי יִשְׂרָאֵל tam Judei quam Christiani omni tempore intellexerunt et veterum in nomen corvi. Ita enim habet versio graeca 70 Interpretum, versio syriaca, Paraphrasis chaldaica, Aquila, Symmachus, Theodotion, Josephus, vetus Vulgata (ut ex pluribus citationibus à S. Augustino, qui haec sequebatur, facit patet), nova seu nostra Vulgata, Patres, Rabbini, nostrisque interpres unanimitate. Num duos vel tres immunitos, aut parum cognitos antores tam unanimi illorum consensu proponere fas est? Et quis est, qui dubitate ausit totam natum, quamta est, ad Dei conditoris nutum esse paratam? Deus (4) mandavit locutus, ut absunt terram; (5) serpentis, ut morteat rebellis; (6) pisces, ut emoveret Jonam in aridam. Quid igitur tam paradoxum aut incredibile appareat in eo, quod mandaverit corvis, ut Eliam pascant?

Neque nos mortuar locutus a quo, mensa à quā corvi alimenta acceperint? Questio haec est curiosa magis, quam vel utilis, vel necessaria; et ingenue fatur Augustinus, vel quicunque est auctor libri de Mirabilibus S. Scriptura (7), ignorare se, unde nam corvi illos attulerint: Abulensis (8) tamen non temeriter conjectat, haec alimenta fuisse ex regis Achab domo. Quod si verum est, mirifica illa fuit Dei providentia, et intercessit haud dubie aliqui Angelorum cura, corvos ceteroque crudeltes et rapaces, ad id ministerium stolis horis impellentum, à voracitate compescendum, et ad conditum locum conduceendum.

Majoris videtur momenti questio, an Elias salvæ lege divinâ cibum accipere potuerit ab avibus immunitis.

(1) In 5 Reg. 17, quest. 15.

(2) Ad Hebr. 1, 14.

(3) Réponses critiques, tom. I, num. 54, mili. p. 208.

(4) 2 Paralip. 7, 13.

(5) Amos, 9, 5.

(6) Joan. 2, 41.

(7) Auctor operis de Mirabilibus S. Scriptura, I, 2, c. 15, ita inquit: « Unde vero eas carnes et panes illi corvus detulerit, ipse viderit, qui talē officium committebat. » Ceterum ille auctor statis certò non est.

S. Augustinus, sed alius quidam, qui L. 2 hujus operis, c. 4, dum de cylis disserit, manifestat, se post annum Domini sexcentesimum vixisse, et huc scripsisse.

(8) In 5 Reg. c. 17, quest. 16.

dis, scilicet à corvis? Sed est hanc difficultis solutio. Fuit corvus immunda avis cibo, non tactu; et positio etiam, immundum ex lege ceremoniali fuisse cibum, quem fortè corvus tefigerit, poterat, qui legem dede- rat, dispensare ab ea; valetque hic illud (1): *Quod Deu purificavit, tu communie ne dixeris.* Imò verò leges ceremoniales Iudei in case necessitatis non teneban- tur observare. Unde profligus David fame compulsi- panes propositionis condatos ad Achimelech sa- cerdotem (2), quorum enim non erat permisus nisi sa- cerdotibus, et Christus ipse hoc Davidis facto discipu- los spicas sabbato vellent excusavat coram Phari- seis (3), dicens: *Ego hoc legistis, quod fecit David, et cùm esurisset ipse, et qui cum illo erant; quomo- dò.... panes propositionis sumpsisti, et manducavisti, et dedit hiis cum ipso erant: quos non licet man- ducare nisi tantum sacerdotibus?*

60. Quares LIV: *An sacrificeium ad preces Elias sponte sponte successum, 5 Reg. 18, 58, fuerit verum miraculum? Occasionem huius questionis det Joannes Jacobus Rousseau, qui (4) ita irridet coelestes flam- mas, quibus depastus est Elias sacrificium: Si Baal- lis sacerdotibus, inquit D. Rouelle (5), habuissent se- cunum strumen lignorum, quam paraverant (6), sine admiculo abiisset in flamas, et Elias delusus fuisse set; quibus verbis innucere vult, Elias sine mira- culo incendium sui sacrificii sua sponte ortum potuisse obtinere.*

Resp.: Etiam si Baalis sacerdotibus dominum Rouelle secum habuissent, nunquam ipsorum sacrificium modo tam mirabile succensum fuisse, quo consumptum est holocaustum ab Elii preparatum. Hujus enim incen- sio, spectatis omnibus circumstantibus, fuit verum mi- raculum. Postquam enim sacerdotibus Baalis frusta invocarunt nonen Baal de mano usque ad meridiem, dicentes: *Baal, exaudi nos!... et se incederunt juxta ritum suum cultris et lanceolis, donec perfundentur sanguine, incassum expectantes ignem divinitus consumptum han- holocaustum quod preparaverant, jamque transi- meridies, dixit Elias propheta: Venite ad me. Et ac- cedente deo populo, curvavit (i. e., rursus erexit et in- stauravit) altare Domini, quod destructum fuerat. Et tali diodecim lapides iuxta numerum tribum filiorum Jacob... Et adficerunt de lapidibus altare in nomine Domini; factique aqueductum quasi per duas arantulas (scu duos sulcos, quales arato ducuntur) in circuitu altaris. Et composuit ligna; divisitque per membra bo- tem, et posuit super ligna (7). Ut autem ignis, quem coelitus ascendendum prestolabatur Propheta, Israe- litarum oculis tantò splendidius illucesceret, ita inquit ad illos: *Implete quatuor hydrias aqua, et fundite super holocaustum, et super ligna. Rursusque dixit: Elias:**

(1) Acto. 40, 15.

(2) 1 Reg. 21, 6.

(3) Luc. 6, 5, 4.

(4) In opusculo, quod inscripti: *Lettres de la Mon- tagne*, pag. 99.

(5) Celeberrimus chymicus in Gallia.

(6) Tom. 2, Nova forma Theol. Bibl., quest. 55, pag. 108 et 109.

(7) Ibidem, 28, 34.

secundo hoc facite. Qui cum fecissent secundo, ait: Elias tertio id ipsum facite. Feceruntque tertio, et currerunt aquae circius altare, et fossa aqueductus repleta est (1). Debebat namque triplex haec aquæ affluis miraculum in oculis populi reddere illustris, et omnem causam naturalium suspicionem adimeri. Moys. verò atque Elias sum et tuom Israelis Deum ardenterbus invocaverat preciosus, cecidit (de celo additum 70 inter- pretes) *ignis Domini, et voravit holocaustum, et ligna, et lapides, pulverem quoque, et aquam, que erat in aqua- ductu lambens (2).* Quos effectus frustra expectaverat ab igne ordinario, ne quidem a solari per lentes Tschirnhausianas concentrato. Ne scintilla quidem ignis, antequam ex celo cedebat, aderat; maduebat aquis ligna, sacrificium its imposition, ara ipsa; imo hanc circumfluuebat deha ex altari aqua in fossa seu eligat amplio. Et en! non accenditur dumtaxat celiatus lignum, non solum consumunt holocausta, sed cal- cinant lapides, et quibus constructum fuerat clare, ac si per aliquod dies expositi fuissent vehementissimo calcari fornicis igni, rediugunt in pulvrem, et ex- siccatur prorsus foeva. Unde populis in conspicua tanti miraculi cecidit in faciem suam, et exclamavit: *Dominus ipse est Deus, Dominus ipse est Deus (3).* Ne- tacendum, quod ipse quoque Julianus imperator, licet infestissimus christiane religionis hostis (4), tan stupendum ignis, quem Elias preces de celo elicie- rant, effectum inter prodigia numeraverit. *Visum fui,* inquit ille, *prodigium hoc jam pridem Moysis tempore, ac multò post eum Elias Thesbitis.* Atque, ut opinor, ipse etiam D. Rouelle memoratum effectum pro miraculo habuit semper; neque unquam, non dico quid simile prastituit, sed neque tantum sibi unquam existimat.

61. Quares LV: *An cedes sacerdotum Baal (5) Reg. 18, 40) justè patrata sit?* Antequam respondeam, observe quid Baylius famosus, tolerans præco (6) accrimine, invelatur in Eliam, quid sine officio civili, jureque gladii innoxios homines, qui Baal pro Deo haberint, ejusque causâ tam multa et egerint et tulenter, mulierat morte velut homines orci devotos, apud quos nec monitis nec emendationi jam locus esset. Cui ejusque assecit

Resp. cum Cl. Weissenbach (6), et dico, apud He- braeos fuisse lege (7) cautum, ut falsus prophetæ occi- datur. Nimurum in theocratico regime, quale fuit illud Hebreorum, pseudoprophetam agere erat publi- cum crimen divinae majestatis lese. Elias autem age-

(1) 5 Reg. 54, 55.

(2) Ibid. 58.

(3) Ibid. 59.

(4) Apud S. Cyriulum, L. 10, Julianus Apostata ait:

Ignis enim non descendit, quemadmodum Moysis tempore, qui victimas consummat. Semel hoc sub

Moysi factum est, et sub Eliā Thesbite iterum, longo

post tempore.

(5) In Dictionario historico-critico.

(6) Tom. 2, Nova forma Theol. Bibl., quest. 55,

pag. 108 et 109.

(7) Deut. 13, 5.

bat nomine Dei, cuius legatus fuit. Praeterea sacerdotes Baal erant impietatis antisites et doctores idololatriæ, dumque suum Baalem commendabant et colebant, Israëlis Deum despiciabant et obscurabant, sieque erant blasphemii in verum Deum, quos Deus per Moy- sen jusserat occidi (1). Unde auctor de Mirabilibus S. Scripturae (2) ait: *Sacerdotes ergo idolorum sine homicidii culpi Elias Dei servus interfecit. Quippe qui erat in illa lige, que dicit: Blasphemum non patieris vivere. Nullus hominum ergo idolum colit, nisi dei blasphemus extiterit. Ac per hoc qui idolo- latrici cultores maceravat, blasphemos et sacrilegos de terra purgabat.* Et S. Basilis (3) inquit: *Illum, qui tanquam pharmaco ad ea, quae oportet, ira uitatur, Dominus minimè condamnat. Moyses omnium hominum mansuetissimus, vitilli dolatolatrum damnavit, Levitarum manus in cedem fratum armavit. Phi- nées justè contra publicè fornicantes ira, ut oportebat, usus, protinus utrumque trucidavit. Samuel regem Amalek justè in medium trahens occidit. Sic Itaque fit ira saepenumero bonarum actionum ministris. Elias verò zeletes quinquaginta supra quadringentos turpitudinis sacerdotes, et quadringentos sacrorum nemorum comedentes de mensa Jezabel, justè sapientie indignatione in totius Israel utilitatem, ut morte mactarentur, efficit.*

Noque Baalim ignoranti peccabant, probè gari prodigiorum, in gratiam Mosaicæ legis divinitus patratorum. Imò, cum ob oculos eorum hoc prodigiū sacrificii ignis ex oculo cedente ad processus Elii contempli recens patrum esset, tamen non leguntur mutasse mentem. Jure ergo decedunt poenas.

Quid vero (quod maximè veretur Baylius) si nostra zate intolerantes quidam exemplo Elias tueri audent- ratione sua consilia? Resp. rectè facturos, modo suam votacionem prodigiis firmare, solisque Dei hostibus obstinatis ex mandato Dei inferent manus, ut fecit Elias.

At inquit: Christus Elias spiritum improbabat, aut certè in lege novâ abrogavit. Nam, cùm discipuli eius Jacobus et Joannes ad eum dixissent: Domine, vis, dicimus ut ignis non descendat de celo (post nimirum Elias emendem de celo evocavit), et consumat illos? Samaritanos, qui Christo diversorum negabant, is increpavit illos: *Nescitis cuius spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare (4).* Resp.: Christus his verbis non occisionem sacerdotum Baal, sed factum Eliæ longè aliud respexit, pœnam nimirum militum, quo title hominis Dei se ludum facientes, idem Propheta igne descendente de celo crevavit (5). Itaque sensus verborum Christi, prout ea interpretari committunt et rectè explicant, est: *Nescitis, ad*

(1) Lev. 24, 16.

(2) L. 2, cap. 18. Porro, quis sit, iste auctor operis de Mirabilibus S. Scripturae, indicavimus supra, quest. 53.

(3) Homil. 20 de Irâ.

(4) Luc. cap. 9, 54-56.

(5) Reg. 1, 9, 13, in quem locum Scriptura vide Menochianum, et alias interpres.

quem spiritum à me vocati et electi estis; vultis imitari zelum Eliae, qui duos pontacanthros cum suis militibus igne celesti crevavit; sed nescitis hunc spiritum esse veteris legis, in qua dominabatur tuus spiritus severitas. Sic enim regendi erant homines illius aevi, utpote statu et conditione servi. Nos verò qui in lege filiorum estis, qui spiritum legis nova et Evangelii sequi debetis, oportet miliori spiritu regi, et me imitari, qui mitis sum et humilis corde, nec veni animas perdere, sed salvare. Ignitus Christus hoc loco nec improbat spiritum Eliae, utpote legi veteri accommodatum, nec prohibet sceleram (maxime injurias Deo et religioni illatas) severè punire, sed solum commandat mansuetudinem et mititatem, ne quis, sub pretextu quid à Spiritu Dei agatur, se sinat agi spiritu humano impatientie et vindictive.

Scholiou. Mirabitur fortassis aliquis, quid rex Achab, qui in illo cotu aderat, et cuius imperia omnes illi Popo Baal convenierant, nihil contra Eliae consilium, et populi conspiracionem violentis occidere hos pseudoprophetas, molitus sit. Sed planè impio regi Deus timorem inessit, et subiti illius incendiū celestis sac- crificium Eliae consumentis admiratio regios fregit spiritus. Neque aliqui salis putabat tutum, incitat et illius miraculi stupore attonitam multitudinem à suo conatu tam ardenti et alacri prohibere. Ita Sanctus et Menochius.

62. Quares LVI: An Propheta Michæas à mendacio et fraude excusari possit, dum, 5 Reg. 22, 15, regi Achab interroganti, num eundum sī in Ramoth Galaad ad prætandum, vel non, respondit: Ascende, et vade prospèrē, et tradet eam (urbem) Dominus in manu regis; cùm tamen postea Achab in eo prælio occiūs sit?

Resp.: Michæas non ex suā, sed ex regis Achab, ejusque falsorum Prophetarum, quos impio hic rex iam ante, 5 Reg. 22, 6, consulterat, mente, ac ironice utens iisdem verbis, quibus falsi Prophetæ victoriā regi predixerunt (1), loquebatur; quasi dicaret, ut ait Cornelius à Lap.: *Quandoquidem, ô rex! Prophete tui tibi victorianam spendor, et tu eis credis, vade ad prælium, et expiri illorum prædicationem; ego, quanvis te in hoc prælio periturum prævideo, non dicam tibi, cum indiguis sis, qui veritatem audias à Deo, postquam mendacem Baal consulisti.* Et profectò ipse rex Achab ex vultu, gestu et modo dicendi Michæas, videbas eum non serio, sed ironice loqui, dum victorianam predixit. Unde non acquievit, sed cumdem adjuravit, ut veritatem dicat, verumque oraculum serio ex animi sui sensu deprembat. *Dixit autem rex ad eum: Iterum atque iterum adjuro te, ut non loquaris mihi nisi quod verum est, in nomine Domini (2).* Cùmque exxin Michæas ipsi exiūm prediceret, impius rex ad suos ait: *Mittite virum istum (nimirum Michæam)*

(1) 5 Reg. 22, 12, ubi dicitur: Omnesque prophetae (i. e., pseudoprophetae) similliter prophetabant, dicentes: Ascende in Ramoth Galaad, et vade prospere, et tradet Dominus in manu regis.

(2) Ibid. 16.

in carcere, et sustentate eum pane tribulationis, et aqua angustia, donec revertar in pace (1). Ex quibus omnibus patet, Micheam nec mendacii nec fraudis in toto hoc facto argui posse.

65. Queres LVII: An non sit contradicatio, dico Reg. 22, 34, dicunt: Vir autem quidam teiendit arcum, in incerto sagittam dirigens, et casu percussit regem Israel (i. e., Achab) inter pulmonem et stomachum; contra 2 Paralip. 18, 35, idem res Israel sagittam inter cervicem et scapulas perculsus, scribitur? — Resp.: Nulla haec est contradicatio, sive cum Abulensis dicas, sagittam hanc intrasse inter cervicem et scapulas Achabi, ac penetrasse usque ad regionem corporis pulmonem inter et stomachum; sive cum Menochio arbitris, dictam sagittam ex inferiore loco in regem curru eminentem (2) emissa per anteriorum armarum communissimum ingressum inter pulmonem et stomachum, sursum versus inter scapulas et cervicem prorupisse.

CAPUT IV.

De Libro IV Regum.

64. Queres LVIII: An verisimile sit, quod Elias, 4 Reg. 2, 11, curru igne, et equis queis per turbam in calorem rapta sit, sub finem mundi, ut Christiani volunt, rediatur? — Resp.: Et verisimile, et verum hoc est, utpote ab ipso Verbo Dei scripto, tot motus credibilius stabilito, assertum. Neque ipsa ratio in hoc facto aliiquid adsordiatur, ut deinde detegere poterit. Quid enim ide absurdum, sanceque ratione adversum existimat? An quod currus igneus et equi ignei dicantur rapuisse Eliam? Sed, ut Sanctus Cornelius à Lap., aliquando interpres expounit, hic currus et qui non erant verè ignei, sed habebant formam et speciem ignis. Erat enim nubes splendidissima minister Angelorum qui alia qualcumque ratione in currus eorumrum similitudinem efformata, que accepit Eliam, illunque ita amplexa est, ut in currus sedere vel videatur. Atque hie modus explicandi videtur facilior, et aliud evitat miraculum, quo et Elias in corpore adhuc passibili et mortali non fuit adustus, nec pallium ad Eliseum missum est ustulatum. Accedit, quod turbo non tam rapiat ignem, quam nubem. Præterea hie modus explicandi S. Scripturam, et etiam profanorum scriptorum non est alienus. Id enim quod splendidum et fulgens est, non raro igneum vocatur. Sic in Scriptura (3) iuxat et splendidu Chaldeorum clypeus ignei dicuntur, item et halenus currus; et que toties (4) vocatur columna ignis Israhelitis in deserto de-

(1) 5 Reg. 22, 27.

(2) Authentiam et divinitatem sacramon liborum veteris et novi Testamenti theologi aut polemici orthodoxi passim demonstrant, quales sunt Hermannus Goldmann, introduct. in S. Scripturam, p. 1., aliisque.

(3) Nahum 2, 5, ubi dicitur: Cypens fortium ejus ignis, viri exercitus in coccinis; ignes habent currus in die preparacionis ejus.

(4) Exod. 15, 21 et 22, et cap. 14, v. 24. Num. 14, v. 14. Item 2 Esdr. 12 et 19. Item Sap. 18, 3. Præterea idem lumen Israhelitis de nocte lucens ignis etiam vocatur in Ps. 77, 14 et in Ps. 104, 39.

note viam monstrans illa splendida et non verè ignea (1) communiter existimat, ut etiam (2) patavit Abulensis. Idem autem modus loquendi, ut dixi, etiam profani scriptoribus frequens est, qui ignem appellant aut flammam, seu ardens, id quod est splenditum; sic Maro, lib. 10 Aeneid.:

Stans celâ in puppi, clypeum tum deinde sinistrâ Extulit ardensem.

Et iterum ibidem:

Ardet apex capiti, cristicus à vertice flamma Funditur; et castos umbo vomit auras ignes.

Et ad nostrum institutum accommodatis, nubes, quas hic existimat esse ignes currus, ardore dicunt, cum fulget:

..... Qualis cum curvula nubes

Sofis inardescit radis, longè refugiet.

Porrò ex hac historiâ Elias curru igneo in celum raptus occasionem sumpsisse putantur poeta gentiles, solum curri igneo imponendi et equis igneis circumveniendi (5).

Eliam autem sub mundi finem redditum, viamque Domino parvorum, aperte Scriptura docet (4). Quod traditio quoque et Patrum auctoritas, quorum verba Natalis Alexand. (5) prolixè citat, lucentem confirmat. Sed ipsi etiam Judei cum Christianis hic plaudit id ipsum sententia, teste S. Justino M., qui (6) Tryphonem Judaeum in modum interrogat: «An non Elias Verbum per Malachiam adventum esse dicit, ante magnam et terribilem istam Domini diem? » Respondet Trypho Judaeus: «Maxime. » Tunc S. Justinus pergit: « Si ergo ratio cogat fateri, et dous futuros Christi adventus Prophetarum responsis predictos esse; alterum cum passioni subdolus et in honore, et informis apparabit; alterum cum gloriis et Judei omnium aderit; annos terribilis et magni illius diei, hoc est, secundi adventus ejus Eliam precurserem fore, Verbum Dei præsumtisse intelligamus? » Respondet Trypho denud: « Maxime. »

Iaque sententia Grotii (7), aliorumque ex sectariis, quo luce redditum Eliam impugnat, omnino rejicienda est, utpote nullo nixa argumento. Vide Natalem Alex. loc. cit. et interpres ad citatos Scripturas locos.

(1) Sic Cornelius à Lap. Comment. in Num. 9, 15, sit: « Hinc liquet verius esse ignem hunc columnam nocturnam non fuisse verum ignem, sed quasi ignem, id est, habuisse speciem ignis, ut dictum Num. 9, 15 et 16, ubi ita legitum: « Igitor die, quando eructum est tabernaculum, operuit illud nubes. »

À vespera autem super tectorium erat quasi species ignis usque manu. » Sic fiebat jugler; per diem operiebatur illud nubes, et per noctem quasi species ignis. »

(2) In 4 Reg. cap. 2, quest. 17.

(3) Vide Tirinum, Comment. in 4 Reg. 2, 14.

(4) Matthei c. 17, 10, Malachite 4, 5, Ecclesiastici 48, 1.

(5) Tcm. 2 Histor. Eccles. veteris Testimenti in quantum Mundi atatem, dissert. 6.

(6) In Dialogo cum Tryphonie Judeo.

(7) Annotationibus in cap. 17 S. Matthie.

65. Queres LIX: An non factum Elisei Propheta, dum, 4 Reg. 2, 25, 24, in Pueros parvos, qui de civitate Bethel egredientes ipsi ob calorem illudabant, duos ursos immisit qui laceraverunt ex his quadraginta duos pueros, fuerit inhumanum et crudelis? Hic notandum, quod Tindalius, teste Cl. Weissenbach (1), nullum aliud facinus Elisei vehementius impugnet, quam istud. Sed etiam D. de Voltaire aliique increduli (2) ei Theonimam dentem indigunt. Imo, teste Cl. Bullet (3), non desunt homines impii, qui hic renouant blasphemiam Manichæorum, Deumque Israhelis crudelitatem insinuant, quod evocando de sylva ursos illos operari presliter trucidento et vindicta cupido seu ad jugulandas innocentes illas creatureas, ut illos pueros Philosophia Histor. appellat (4).

Venit facilium Elisei et S. Scriptura defensio est, ut decet, penitus examinetur. Eliseus venerat in urbem Bethel, superstitionis sedem, ubi vitium aurei Jeroboam etiamnum colebantur. Civis, qui ager ferchant, hominem ad cultum Dei veri restaurandum subire urbem suam, subornarent petulant pueros, ut illum de ridiculo haberent. Illis ergo acquirebantur magno numero, et illudibentibus, Eliseus nea tam ludibrio soli, verum ministerii sui sacrificios, ut Dei honorem in hæc sede superstitionis violaret. Sic S. Justinus M. (vel quisquis est auctor antiquus Questionum ad orthodoxos) sit, quest. 20: « Itaque non est Propheta (Eliseus) culpandus propter severitatem. Cum enim compresisset, patientiam non videlicet induisse. » — Resp.: Minime; si enim studio ulciscendi sui maledixisset, à Deo auditos nequam fuisse. Quia ergo Deus hujus Prophetæ approbavit studium et zelum, adducens duos ursos ad pueros petulantibus pueros, patet quod Eliseus non ex spiritu humano vindicta, sed divino afflato impulsus et ex justo religiosis zelo maledixerit. Atque hunc sensus habent verba Scriptura (5) dicentes: Maledicit eis in nomine Domini.

Oppon. II: Tamen eluctum humanitatem aliquid in ursis evocandi, præserimus quia erant pueri pari (6) iugis Eliseo illatae gravitatem non intelligentes; in quo prius minimè decebat tam severè animadvertere. — Resp.: Propter loquendo non Eliseus, sed Deus ursos ut zelum evocavit. Prophetæ solūm invocato Dei nomine pueris à Deo justam punitionem expedit, de exterò hanc rem arbitrio Lesi Numinis permittens. Neque tam rudes aut adœc parvuli (7) erant pueri illi, ut Prophetam minimè agnoscere, et parcs hand essent dignoscendo in illius persona characterem et dignitatem Prophetæ, ac ministri Domini, qui colebatur in

(1) Loc. cit. pag. 145.

(2) Esprit du Judaïsme, chap. 9, pag. 103; Bible expliquée, pag. 402.

(3) Réponses critiques, tom. 1, num. 33, mihi,

(4) Philos. de l'Hist. chap. 43, pag. 210.

(5) 4 Reg. 2, 24 — (6) Ibidem 25.

(7) S. Chrysostomus 1, 5 ad. vilpiterores vite Monast. putat, pueros hos ex aetate fuisse, ut facti rationem reddere tenerentur, atque decem saltem essent annos nat.

Judà. Accedit, quod clades illa puerorum potius opus fuerit divine clementie, dum illi de medio sublati sunt, quos Deus, si vite contigisset usura diuturnior, deteriores fore prævidet. Si enim diutius vixissent, sceleratores et in idolatria rolarati parentum doctrinæ et exemplo evasissent. Denique cruentâ illa puerorum clade Deus magis parentes, quā pueros punire voluit; parentes enim filii instillabant suam idolatriam, et contemptum veri Dei, ejusque Propheterum.

Nequis dicas, prorsus gratis asseri, hos pueros à parentibus instigatos fuisse ad illudendum Prophetæ. Nam ratio hoc dicendi est, quia civitas illa, unde haec multitudine puerorum egressa est, plurimis abundat idolatria, qui veram religionem contemnent, ac proin valde verisimiliter insultabant his qui alienam proficiebant religionem, et illis maximè, quos impensis videbant pietati servire, quorum è numero Eliseus erat. Cum ergo id fera natura rerum, ut parentes liberos suis moribus suis imbuant, et liberi parentum exprimat mores, omnino credibile est, pueros illos exemplo et monitis parentum ad illudendum Prophetæ incitatos fuisse. Certe haec est communis sententia interpretum, quibus etiam Patres astupulantur. Sic S. Justinus M. (vel quisquis est auctor antiquus Questionum ad orthodoxos) sit, quest. 20: « Itaque non est Propheta (Eliseus) culpandus propter severitatem. Cum enim compresisset, patientiam non videlicet induisse. »

Oppon. II: Tamen eluctum humanitatem aliquid in ursis evocandi, præserimus quia erant pueri pari (6) iugis Eliseo illatae gravitatem non intelligentes; in quo prius minimè decebat tam severè animadvertere. — Resp.: Propter loquendo non Eliseus, sed Deus ursos ut zelum evocavit. Prophetæ solūm invocato Dei nomine pueris à Deo justam punitionem expedit, de exterò hanc rem arbitrio Lesi Numinis permittens. Neque tam rudes aut adœc parvuli (7) erant pueri illi, ut Prophetam minimè agnoscere, et parcs hand essent dignoscendo in illius persona characterem et dignitatem Prophetæ, ac ministri Domini, qui colebatur in

(1) Sermon 204 de Tempore, nunc. 41, in Appendice editionis operum S. Augustini Mauriane, ubi haec crisi Manichaeanorum additur: « In appendice non prius (hic sermo) collectatur. Dubius (an ad genuina S. Augustini opera hic sermo pertinet) à Lovaniensi, s. à Verliao et Vindingo suppositus putatur. Videtur nobis (id est, Maurianus) ad Cassarum pertinere. Confer ejus hom. 14, post editus à V. C. Balluzio. » Ceterum, etiam illi sermo 204 de Tempore non esset D. Augustini, sed Cassar Arætanensis, qui cum S. Augustino seculo quinto floruit, magna tamen fore auctoritatis. Porro, ne, queso, eruditus lector miretur, quid dictam homiliam decimam quartam intereditus Parisiensis. 1659, à Stephano Balluzio, non inventam in aliis editionibus Homiliarum Cassar Arætanensis. Testatur enim ipse Balluzius in Praefat, quod haec 14 homilia nondum sint typis impressæ. Verba eius sunt: « Cassari Arætanensis episcopi homilia non uno omnes tempore editæ furent, sed diversis, prout eas doctorum virorum industria edidit et penetrari antiquitatem. Nunc demum nos quatuordecim vulgatus, quae nondum prodierunt, descriptas ex perpetuo codice MS. quem nobis pro sua humanitate et amicitia nostra subministravit vir clarissimus Petrus Carcavus Bibliotheca Regis praefectus. Continet hic regius codex quinquaginta Cassari homilias, omnes editas, præter istas quatuordecim. » Porro, in landata homilia decimâ quartâ Cesarii de illo Elisei facto ita loquitur: « Hoc eliam et de beato Eliseo sentire debeamus» cui cum luxuriantes pueri